

تفاوت‌های جنسیتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز از نظر میزان اهمال کاری و سبک‌های کمک‌خواهی تحصیلی

رامین حبیبی کلیر^۱

۱. دکتری روان‌شناسی تربیتی، استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

● دریافت مقاله: ۹۴/۹/۳ آخرین اصلاح مقاله: ۹۵/۱/۱۶ ● پذیرش مقاله: ۹۵/۱/۲۱

زمینه و هدف: اهمال کاری یکی از عوامل مؤثر بر کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان می‌باشد. البته دانشجویان برای غلبه بر مشکلات تحصیلی، به سبک یکسانی کمک نمی‌گیرند. میزان اهمال کاری و سبک‌های کمک‌خواهی ممکن است در دانشجویان دختر و پسر متفاوت باشد که این به نوبه خود در عملکرد تحصیلی آنان مؤثر می‌باشد. بنابراین، هدف از انجام پژوهش حاضر، مقایسه تفاوت دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی از لحاظ متغیرهای اهمال کاری و سبک‌های کمک‌خواهی تحصیلی بود.

روش کار: این پژوهش از نوع توصیفی بود و نمونه‌های آن را ۳۹۲ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی تبریز (۲۳۴ دختر و ۱۵۸ پسر) تشکیل دادند. نمونه‌گیری به شیوه تصادفی خوشه‌ای انجام شد. پرسش‌نامه‌های اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی تحصیلی توسط نمونه‌ها تکمیل گردید. روایی و پایایی پرسش‌نامه‌ها مورد تأیید قرار گرفت. داده‌های به دست آمده با استفاده از آزمون MANOVA در نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید.

یافته‌ها: بین دانشجویان دختر و پسر از لحاظ مؤلفه‌های اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی اختلاف معنی‌داری وجود داشت. میانگین نمرات دانشجویان دختر در مؤلفه‌های آمادگی برای امتحان و تهیه گزارش نیم‌سالی بیشتر از دانشجویان پسر بود. دانشجویان دختر در مؤلفه گزارش نیم‌سالی میانگین بالاتری (۱۴/۴۸) نسبت به دانشجویان پسر داشتند. همچنین، دانشجویان دختر بیشتر از سبک مستقلانه کمک‌خواهی (۱۶/۲۹) و دانشجویان پسر اغلب از سبک اجتنابی کمک‌خواهی (۹/۲۰) استفاده می‌کردند.

نتیجه‌گیری: به طور کلی، می‌توان گفت که بالا یا پایین بودن مؤلفه‌های اهمال کاری و سبک‌های متفاوت کمک‌خواهی در دانشجویان، به ویژگی‌هایی همچون نگرش، نحوه یا بیش والدین نسبت به فرزندان و شیوه‌های فرزندپروری بستگی دارد. پژوهش حاضر دارای تلویحاتی برای استادان، مشاوران و روان‌شناسان مراکز مشاوره دانشجویی می‌باشد که می‌توانند از نتایج آن برای بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان استفاده نمایند.

کلید واژه‌ها: اهمال کاری تحصیلی، تفاوت‌های جنسیتی، سبک‌های کمک‌خواهی

*نویسنده مسؤول: گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

● تلفن: ۰۴۱-۳۴۳۲۷۵۳۴ ● نمابر: ۰۴۱-۳۴۳۲۷۵۳۴

مقدمه

دانشگاه‌ها به عنوان عالی‌ترین مکان یادگیری اطلاعات و دانش، نقش بی‌بدیلی در پرورش دانشجویان دارند. آموزش عالی به شکوفایی استعدادها، افزایش توانایی‌ها و قابلیت‌های فرد کمک می‌کند. یکی از اهداف مهم دانشگاه‌ها، تربیت دانشجویان علاقمند برای یادگیری می‌باشد. با وجود تلاش‌های همه جانبه در جهت مهیا ساختن شرایط پیشرفت دانشجویان، همیشه عواملی مانع پیشرفت آنان می‌گردد. یکی از عوامل ایجاد کننده اختلال در کارایی درونی نظام آموزشی، اهمال کاری تحصیلی (Academic procrastination) توسط دانشجویان می‌باشد.

اهمال کاری، به آینده محول کردن کار ضروری بدون علت گفته می‌شود که به طور قطع تصمیم به انجام آن گرفته شده است و فرد با وجود آگاهی از پیامدهای ناخوشایند این به تعویق انداختن، شروع یا تکمیل کار را به تعویق می‌اندازد و به صورت ناخودآگاه به این رویه ادامه می‌دهد تا به صورت یک عادت یا صفت رفتاری درمی‌آید. فرد اهمال کار از این که عادت به اهمال کاری دارد و کار را به موقع یا به هیچ وجه انجام نمی‌دهد، خود را سرزنش می‌کند و یا ممکن است برای موجه جلوه دادن این عادت زشت، دلایل مختلف را دستاویز قرار دهد و از خود دفاع کند که در این صورت به تکرار دوباره آن کمک می‌کند (۱).

اگرچه همه انسان‌ها به طور تقریبی حداقل مقداری کارهایشان را به تعویق می‌اندازند، اما این کار برای برخی از افراد رویه زندگی شده است. حدود ۸۰ تا ۹۰ درصد دانش‌آموزان با این پدیده درگیر هستند و ۷۵ درصد افراد خود را فرد اهمال کاری می‌دانند و به طور تقریبی ۵۰ درصد اهمال کاری‌ها با ثبات و مشکل‌زا شده است (۲).

در دانش‌آموزانی که درباره تکالیف و کارهای مربوط به تحصیل اهمال کاری می‌کنند، شیوع به نسبت بالایی در حدود ۳۰ درصد به صورت حاد گزارش شده است. اهمال کاری تحصیلی که شایع‌ترین نوع اهمال کاری به شمار می‌رود، تمایل

غالب و همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیت‌های تحصیلی است که در بیشتر مواقع با اضطراب همراه می‌شود (۳). با وجود این که اهمال کاری در انواع تکالیف روزانه روی می‌دهد، اما اهمال کاری تحصیلی، فراوانی بالایی در میان دانشجویان دارد و به عنوان مسأله آسیب‌زایی در فرایند تحصیلی محسوب می‌شود (۴). مرتضوی و همکاران به این نتیجه رسیدند که بین دانشجویان دختر و پسر از لحاظ اهمال کاری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد (۵). میزان شیوع اهمال کاری در بین دانشجویان حدود ۶۰-۴۰ درصد گزارش شده است. با این که اهمال کاری همیشه ایجاد مشکل نمی‌کند، اما در بسیاری از موارد باعث عملکرد تحصیلی پایین در بین دانشجویان می‌گردد (۳).

نتایج مطالعات Midgley و Urdan (۶)، Dewitte و Schouwenburg (۷)، Fritzsche و همکاران (۸)، Lee (۹) و Levenson (۱۰) نشان داده است که اهمال کاری با پیامدهای منفی مانند ارایه با تأخیر تکالیف، شتاب در آماده کردن خود برای امتحان، اضطراب اجتماعی، اجتناب از تکالیف، عملکردگریزی، خودتنظیم‌گری پایین، وظیفه‌شناسی و موفقیت پایین ارتباط دارد و از سوی دیگر، موجب ایجاد پیامدهای منفی در سلامت روان می‌شود. نتایج تحقیقات حافظی و همکاران (۱۱)، Ozer و همکاران (۱۲) و Akinsola و همکاران (۱۳) گزارش کرد که دختران به طور کلی به خاطر ترس از شکست و تنبلی، اهمال کاری تحصیلی بیشتری نسبت به پسرها از خود نشان می‌دهند. نتایج پژوهش شهنی و همکاران بیان نمود که میزان شیوع اهمال کاری در دانش‌آموزان پسر اندکی بیشتر از دانش‌آموزان دختر است (۱۴). همچنین، بدری و حسینی نیز در پژوهش خود دریافتند که میانگین اهمال کاری دختران بیشتر از پسران است (۱۵).

یادگیری خودتنظیمی یکی دیگر از عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌باشد و یکی از مهم‌ترین راهبردهای آن، کمک‌خواهی تحصیلی (Academic help seeking) است. در واقع، یکی از مهم‌ترین و آشکارترین راهبردها برای

خصوصاً تأثیر جنسیت بر یادگیری وجود دارد. بحث بر سر این است که آیا تفاوت‌های موجود بین دو جنس، ناشی از تفاوت‌های ذاتی همچون هوش، مهارت‌های کلامی و... می‌باشد یا تفاوت در بازده یادگیری؟

در حقیقت، برخی از پژوهش‌ها بیان می‌کنند که دختران در مقایسه با پسران، بیشتر از کمک دیگران استفاده می‌کنند (۲۳، ۲۲)؛ در حالی که سایر تحقیقات از جمله Kennedy (۲۴) و Newman و Goldin (۲۵) خلاف این یافته را بیان نمودند. از سوی دیگر، برخی پژوهشگران گزارش کرده‌اند که از لحاظ کمک‌خواهی، بین دختران و پسران تفاوتی وجود ندارد (۲۶، ۱۹). ارتباط بین کمک‌خواهی و جنسیت در موقعیت‌های اجتماعی، مورد بررسی بسیاری قرار گرفته است. در محیط‌های آموزشی، پسران در مقایسه با دختران به احتمال بیشتری از کمک‌خواهی به هنگام نیاز اجتناب می‌کنند (۱۸).

به دلیل وجود تحقیقات متناقض در مورد نقش جنسیت در رفتار کمک‌خواهی به ویژه در محیط‌های یادگیری و عدم پرداختن به تفاوت‌های جنسیتی در سبک‌های کمک‌خواهی دانشجویان در پژوهش‌های پیشین، این حیطة مستلزم بررسی‌های دقیق‌تری است تا به روشن‌گری‌های لازم در این زمینه دست یابد.

با توجه به این که شناسایی تفاوت‌های جنسیتی موجود در متغیرهایی مانند اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی، می‌تواند نقش مهمی در آموزش‌های پیش روی دانشجویان داشته باشد؛ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف پاسخگویی به برخی مشکلات موجود در آموزش، با لحاظ کردن تفاوت‌های جنسیتی انجام شد. نتایج پژوهش می‌تواند برای دانشجویان، استادان و کلیه افرادی که در زمینه تعلیم و تربیت فعالیت دارند، کاربرد داشته باشد. همچنین، می‌تواند راهنمایی برای برنامه‌های اجرایی در محیط آموزشی و اصلاحات آموزشی جهت پیشرفت تحصیلی دانشجویان باشد. با توجه به آنچه بیان شد، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال بود که چه تفاوتی بین دانشجویان دختر و پسر از

جولوگیری از افت تحصیلی، کمک خواستن از یک همکلاسی مطلع و آگاه در آن زمینه یا استادان است. کمک‌خواهی این مزیت را دارد که فراگیر ضمن این که مشکل تحصیلی خود را حل می‌کند، به طور فعالانه در فعالیت‌های کلاسی مشارکت می‌نماید و این امر انگیزه دانشجوی را برای یادگیری افزایش می‌دهد (۱۶). فراگیری که سؤال می‌پرسد و به هنگام نیاز، کمک می‌خواهد، نه تنها اشکالات درسی خود را بلافاصله رفع می‌کند، بلکه دانش و مهارت‌های فراشناختی وی بهبود می‌یابد و بهتر می‌تواند عملکرد خود را بازبینی و نیاز خود به کمک در موقعیت‌های تحصیلی را مشخص نماید (۱۷).

دانشجویان برای کمک گرفتن از دیگران در یادگیری درس‌هایشان، به سبک‌های مختلفی کمک می‌گیرند. پژوهش‌های انجام شده، تاکنون سه سبک کمک‌خواهی را معرفی کرده‌اند؛ سبک کمک‌خواهی مستقلانه که طبق نظر Butler (۱۸)، دانشجوی به جای پاسخ مسأله فقط سرخ‌ها را درخواست می‌کند. در سبک کمک‌خواهی اجتنابی، دانشجویان به هنگام مواجهه با مشکلات تحصیلی، از کمک‌خواهی اجتناب می‌کنند. در سبک کمک‌خواهی اجرایی، دانشجویان به جای درخواست سرخ، جواب‌ها را می‌خواهند و به طور کلی به جای این که تلاش کنند به تنهایی مسأله را حل نمایند، ترجیح می‌دهند دیگران مسأله را برای آن‌ها حل کنند.

سن و جنسیت از جمله عوامل اساسی تأثیرگذار بر رفتار کمک‌خواهی هستند. رابطه بین سن و کمک‌خواهی ساده مستقیم است؛ به طوری که توانایی کمک‌خواهی با افزایش سن، بهبود می‌یابد (۱۹، ۱۷). به عنوان مثال، نوجوانان در مقایسه با کودکان به دلیل افزایش مهارت‌های فراشناختی، بیشتر رفتار کمک‌خواهی مناسب نشان می‌دهند. با افزایش سن، فراگیران بهتر می‌توانند بر عملکرد خود نظارت کنند (۲۱، ۲۰). رابطه بین جنسیت و رفتار کمک‌خواهی بسیار پیچیده است. تفاوت‌های جنسیتی و تأثیرات آن بر فرایندها و عملکرد یادگیری در سال‌های اخیر، از جمله موضوعاتی می‌باشد که مورد مطالعه بسیاری قرار گرفته است. مباحثه بسیاری در

لحاظ مؤلفه‌های اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی وجود دارد؟

روش کار

این پژوهش از نوع توصیفی بود و جامعه آماری آن را دانشجویان دختر و پسر دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ تشکیل دادند. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای و بر اساس فرمول تعیین حجم نمونه Morgan و Krejcie، ۳۹۲ دانشجو (۲۳۴ دختر و ۱۵۸ پسر) انتخاب شدند؛ بدین صورت که ابتدا از بین دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی، سه دانشکده انتخاب و سپس از هر دانشکده پنج کلاس برگزیده شد.

تمامی دانشجویان با رضایت آگاهانه، داوطلبانه و با هماهنگی استاد درس در شروع کلاس و قبل از تدریس استادان، پرسش‌نامه‌ها را تکمیل نمودند. همچنین، به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه، محرمانه خواهد ماند.

ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر به تفصیل در ادامه آمده است.

پرسش‌نامه اهمال کاری تحصیلی (PAS یا Procrastination Assessment Scale): این پرسش‌نامه برای اولین بار توسط Rothblum و Solomon و به کار گرفته شد (۲۷). پرسش‌نامه مذکور توسط جوکار و دلاورپور ترجمه شده است (۳) و شامل ۲۱ سؤال می‌باشد که سه خرده مقیاس آمادگی برای امتحان (۶ سؤال)، آمادگی برای تکلیف (۹ سؤال) و تهیه گزارش نیم‌سال (۶ سؤال) را بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از هرگز = ۱ تا همیشه = ۵) مورد ارزیابی قرار می‌دهد. پایایی این پرسش‌نامه با استفاده از ضریب Cronbach's alpha در مطالعه Rothblum و Solomon، برای کل مقیاس ۰/۷۹ و برای خرده مقیاس‌های آمادگی برای امتحان، آمادگی برای تکلیف و تهیه گزارش نیم‌سال به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۶ و ۰/۸۹ به دست آمد (۲۷). پایایی پرسش‌نامه PAS را

جوکار و دلاورپور با استفاده از ضریب Cronbach's alpha بررسی کردند و ضریب ۰/۹۱ را به دست آوردند (۳). در پژوهش حاضر، ضریب Cronbach's alpha برای خرده مقیاس‌های آمادگی برای امتحان، آمادگی برای تکلیف، تهیه گزارش نیم‌سال و کل پرسش‌نامه به ترتیب، ۰/۶۳، ۰/۶۶، ۰/۷۲ و ۰/۷۹ محاسبه گردید. برازش مدل متغیرهای اهمال کاری تحصیلی، برای روایی بر اساس شاخص‌های RMSEA (Normal fit index)، CFI (Comparative fit indices) و GFI (Goodness of fit index) اندازه‌گیری شد که این شاخص‌ها به ترتیب ۰/۹۶، ۰/۰، ۰/۴۹ و ۰/۹۵ به دست آمد.

سبک‌های کمک‌خواهی تحصیلی (Academic help-seeking styles): با توجه به عدم وجود پرسش‌نامه در این خصوص در داخل و خارج کشور، از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده گردید. پرسش‌نامه حاضر بر اساس نظریات موجود کمک‌خواهی تحصیلی و یافته تجربی پیشین موجود در این زمینه ساخته شد. این مقیاس شامل ۱۳ سؤال بود که سه خرده مقیاس سبک مستقلانه (۵ سؤال)، سبک اجرایی (۴ سؤال) و سبک اجتنابی (۴ سؤال) را بر اساس مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) مورد سنجش قرار داد. برای تعیین روایی پرسش‌نامه، از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده گردید. برازش مدل متغیرهای سبک‌های کمک‌خواهی تحصیلی برای روایی، بر اساس شاخص‌های RMSEA، NFI، CFI و GFI اندازه‌گیری شد که این شاخص‌ها به ترتیب ۰/۶۰، ۰/۹۵، ۰/۹۵ و ۰/۹۴ بود. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه، ضریب Cronbach's alpha مورد استفاده قرار گرفت. این ضریب برای هر یک از خرده مقیاس‌های سبک مستقلانه، سبک اجرایی و سبک اجتنابی به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۳ و ۰/۷۵ به دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (آزمون MANOVA) در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ (version 22,)

SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

پرسش‌نامه‌های پژوهش حاضر به ۴۲۹ نفر از دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی داده شد که ۳۹۲ دانشجوی (۲۳۴ دختر و ۱۵۸ پسر) (۹۱/۴ درصد) با میانگین سنی ۲۲/۳۱ سال، پرسش‌نامه‌ها را تکمیل نمودند.

همان‌گونه که جدول ۱ نشان می‌دهد، بالاترین میانگین امتیازات مؤلفه‌های اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان دختر و پسر، مربوط به مؤلفه آمادگی برای تکالیف و کمترین میانگین امتیازات مربوط به مؤلفه تهیه گزارش نیم‌سالی بود. بیشترین و کمترین میانگین امتیازات مؤلفه‌های سبک‌های کمک‌خواهی نیز در بین دانشجویان دختر و پسر به ترتیب به سبک مستقلانه و سبک اجتنابی اختصاص داشت. قبل از انجام آزمون MANOVA، فرضیه‌های آن به دقت

بررسی گردید. مقایسه مقادیر فاصله ماهانوبیس (Mahalanobis distance) با مقدار بحرانی مربوط به آن نشان داد که داده‌ها بهنجار بود و داده‌های پرت وجود نداشت. بر اساس ماتریس نمودارهای پراکندگی، رابطه خطی مستقیمی بین هر جفت از متغیرهای وابسته مشاهده شد. فرضیه چند هم‌خطی بودن نیز با بررسی همبستگی متغیرهای وابسته مشخص گردید. متغیرها با همدیگر همبستگی متوسطی داشتند. نتایج آزمون Box's M نشان داد که از فرضیه همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس ($P = 0.070, F = 1/98$) تخطی نشده است. نتایج آزمون Wilks' lambda ($P = 0.001, F = 7/94$) برای بررسی اثر اصلی گروه بر متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی در رابطه با متغیر گروه، معنی‌دار بود. معنی‌داری اثر متغیر گروه بر متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی، بیانگر وجود تفاوت معنی‌دار در دو گروه دانشجویان دختر و پسر می‌باشد.

جدول ۱: نتایج آزمون MANOVA برای مؤلفه‌های هر یک از متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی

متغیر	گروه	میانگین \pm انحراف معیار	مجموع مجذورات	حداقل	حداکثر	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	P
آمادگی امتحان	دختر	۱۸/۴۰ \pm ۴/۷۴	۱۵۹/۵۰۳	۶	۳۰	۱	۱۵۹/۵۰۳	۶/۷۳۶	۰/۰۱۰
	پسر	۱۷/۱۰ \pm ۵/۰۳							
آمادگی تکلیف	دختر	۲۳/۴۳ \pm ۶/۴۴	۱۱/۴۸۲	۹	۴۰	۱	۱۱/۴۸۲	۰/۲۶۱	۰/۶۱۰
	پسر	۲۳/۷۸ \pm ۶/۹۰							
گزارش نیم‌سال	دختر	۱۴/۴۸ \pm ۲/۳۸	۵۷/۴۳۷	۶	۳۰	۱	۵۷/۴۳۷	۱۱/۰۰۵	۰/۰۲۷
	پسر	۱۳/۷۰ \pm ۲/۲۱							
سبک مستقلانه	دختر	۱۶/۲۹ \pm ۲/۷۳	۱۸۲/۱۷۸	۵	۲۰	۱	۱۸۲/۱۷۸	۲۲/۲۷۱	۰/۰۰۱
	پسر	۱۴/۹۰ \pm ۳/۰۳							
سبک اجرایی	دختر	۱۰/۷۰ \pm ۲/۹۹	۱/۲۱۳	۴	۱۶	۱	۱/۲۱۳	۰/۱۳۸	۰/۷۱۰
	پسر	۱۰/۶۸ \pm ۲/۹۲							
سبک اجتنابی	دختر	۸/۲۰ \pm ۲/۷۴	۹۳/۴۴۱	۴	۱۶	۱	۹۳/۴۴۱	۱۲/۴۸۷	۰/۰۰۱
	پسر	۹/۲۰ \pm ۲/۷۳							

در برخی تحقیقات، میزان اهمال کاری دخترها و پسرها برابر و در برخی دیگر، شیوع اهمال کاری دخترها اندکی بیش از پسرها گزارش شده است (۲۰). در پژوهش مرتضوی و همکاران (۵)، تفاوت معنی‌داری بین میزان اهمال کاری دانشجویان دختر و پسر رشته‌های علوم پزشکی مشاهده نشد. با این حال، میزان شیوع اهمال کاری در پژوهش‌های مختلف خارجی بین ۲۰ تا ۷۰ درصد عنوان شده است (۲۸، ۲۹). شاید اختلاف میزان اهمال کاری در جامعه ایرانی با گزارش‌های جهانی را بتوان تا اندازه‌ای با عوامل فرهنگی توجیه نمود. به نظر Van Eerde، در برخی فرهنگ‌ها ممکن است رفتاری شبیه به اهمال کاری، شیوه‌ای از زندگی مرسوم آن فرهنگ به شمار رود و به عنوان مسأله تلقی نگردد؛ در حالی که در جوامعی که گرایش‌های پیشرفت‌گرایانه دارند و افراد انتظار دارند تعهداتشان در زمان مشخصی برآورده شود، اهمال کاری به عنوان مسأله‌ای جدی تلقی می‌شود (۳۰).

تفاوت دانشجویان دختر و پسر در مؤلفه‌های اهمال کاری از جمله آمادگی امتحان و گزارش نیم‌سال، از لحاظ آماری معنی‌دار است، اما از نظر عملی و آموزشی ممکن است اهمیتی نداشته باشد. به طور کلی، بالا یا پایین بودن این متغیرها در افراد مختلف، به عوامل متعددی همچون نگرش، نحوه یا بینش والدین نسبت به فرزندان، شیوه‌های فرزندپروری، انتظار بیش از حد والدین از فرزندان و همچنین، ویژگی‌های اهمال کاری فرزندان از قبیل بی‌توجهی به موضوعات درسی و پشت‌گوش انداختن انجام تکالیف درسی و... بستگی دارد. پژوهش‌های قبلی (۹، ۱) نیز نشان داده‌اند که دختران نسبت به پسران از این که در فعالیت‌های تحصیلی اهمال کاری کنند، حساسیت و نگرانی بیشتری از خود نشان می‌دهند و بیشتر از پسران برای تغییر عادات اهمال کاری تلاش می‌کنند که علت این امر، به کارگیری خودتنظیمی و خودتعیینی در دختران است. همچنین، دانشجویان دختر به دلیل ترس از شکست و بار هیجانی منفی ناشی از عدم موفقیت، از اهمال کاری به عنوان مکانیزمی برای محافظت از خود در جهت بر عهده نگرفتن مسئولیت شکست

نتایج آزمون MANOVA برای مؤلفه‌های هر یک از متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و سبک‌های کمک‌خواهی در جدول ۱ ارایه شده است. مقدار F در دو مؤلفه اهمال کاری تحصیلی (آمادگی امتحان و گزارش نیم‌سال) و دو مؤلفه سبک‌های کمک‌خواهی (سبک مستقلانه و سبک اجرایی) بین دانشجویان دختر و پسر معنی‌دار بود. دانشجویان دختر در مؤلفه گزارش نیم‌سال میانگین بالاتری (۱۴/۴۸) نسبت به دانشجویان پسر داشتند. همچنین، دانشجویان دختر بیشتر از سبک مستقلانه کمک‌خواهی (۱۶/۲۹) و دانشجویان پسر اغلب از سبک اجتنابی کمک‌خواهی (۹/۲۰) استفاده می‌کردند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر در مؤلفه آمادگی امتحان و گزارش نیم‌سال و سبک‌های کمک‌خواهی مستقلانه و اجرایی تفاوت وجود دارد. همچنین، یافته‌ها تأیید کننده آن است که میانگین نمرات اهمال کاری دانشجویان دختر در مؤلفه‌های آمادگی امتحان و گزارش نیم‌سال به طور معنی‌داری بالاتر از دانشجویان پسر است و دانشجویان دختر بیشتر از سبک مستقلانه استفاده می‌کنند؛ در حالی که دانشجویان پسر به هنگام مواجه شدن با مشکل تحصیلی، اغلب از سبک اجتنابی استفاده می‌نمایند. یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص اهمال کاری با نتایج مطالعات Ozer و همکاران (۱۲) و Akinsola و همکاران (۱۳) همخوانی داشت. آنان نیز در تحقیقات خود نشان دادند که دختران به طور کلی به دلیل ترس از شکست و تنبلی، اهمال کاری تحصیلی بیشتری نسبت به پسران از خود نشان می‌دهند. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های شهنی و همکاران (۱۴) و Steel (۲۷) مغایرت داشت. شهنی و همکاران گزارش کردند که شیوع اهمال کاری در پسران اندکی بیشتر از دختران می‌باشد (۱۴). Steel نیز نشان داد که میزان اهمال کاری دختران کمتر از پسران است، اما این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نبود (۲۷).

خود استفاده می‌نمایند و این امر باعث می‌شود که به طور غیر مستقیم به دلیل عدم بیان احساسات به صورت کلامی، حالت اهمال کاری را از خود نشان دهند.

در تبیین تفاوت بین دختران و پسران از لحاظ کمک‌خواهی و کمک‌خواهی بیشتر در دختران، می‌توان گفت که این تفاوت ممکن است به علت وجود نگرش‌های متفاوت دختران و پسران به کمک‌خواهی باشد و دانشجویان دختر به علت این که به لحاظ فرهنگی، عملکردشان بیشتر از دانشجویان پسر مورد ارزشیابی خانواده‌ها قرار می‌گیرد، برای ترسیم تصویر مثبت از خود و رایحه عملکرد بهتر، بیشتر از دانشجویان پسر کمک می‌گیرند. یکی از دلایل دیگر می‌تواند این باشد که چون حس رقابت بین دختران بیشتر است، برای عملکرد تحصیلی بهتر، در هنگام نیاز بیشتر کمک می‌گیرند و همچنین، به دلیل این که دختران بیشتر به تحصیل علاقمند هستند و این علاقه آن‌ها را وادار می‌کند تا بیشتر تلاش کنند و عملکرد رضایت‌بخشی داشته باشند، جهت برآوردن این رضایت، در هنگام نیاز و یا مواجه شدن با مسأله درسی، از همکلاسی یا استاد یا خانواده خود کمک می‌گیرند (۳۱).

بخش دیگری از یافته‌ها نشان داد که دانشجویان دختر برای غلبه بر مشکلات درسی، اغلب از سبک مستقلانه استفاده می‌کنند. بنابراین، می‌توان گفت که چنین دانشجویانی، اجتناب از کمک‌خواهی را بر حسب کوشش برای تبحریابی مستقل تعبیر و تفسیر می‌نمایند و وقتی خودشان نتوانند مسأله‌ای را حل کنند، از چنین کمکی استفاده خواهند کرد. این تحلیل نشان می‌دهد که میزان پاسخدهی دانشجویان به مشکل از طریق اجتناب آشکار از کمک خواستن و تقلب پنهانی یا استفاده از کمک‌خواهی مستقل، به میزان تعبیر و تفسیر آنان از کمک‌خواهی بر حسب علاقه آنان به پوشاندن کمبود توانایی از یک سو یا علاقه به مستقل باقی ماندن از سوی دیگر بستگی دارد (۲۲).

یافته‌ها حاکی از آن است که دانشجویان پسر به هنگام مواجه شدن با مشکلات درسی، بیشتر از سبک اجتنابی

کمک‌خواهی استفاده می‌نمایند. مطابق با نظریه حرمت خود در کمک‌خواهی، می‌توان گفت که چنین دانشجویانی به هنگام رویارویی با وضعیت دشوار، با آشکار کردن ناکارآمدی از طریق عدم موفقیت و اقدام به کمک‌خواهی، با پذیرفتن یک سبک اجتنابی، دچار وسوسه می‌شوند و ممکن است پنهانی کمک بخواهند (مثل نوشتن جواب‌ها از روی همکلاسی‌ها یا از روی کتاب درسی) (۱۸).

نتایج نشان داد که میزان اهمال کاری در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر می‌باشد که نگرش‌ها و ادراک دختران در این زمینه نقش مؤثری دارد. همچنین، دانشجویان دختر به هنگام مواجه شدن با مشکل، سعی می‌کنند که خودشان آن را حل نمایند، اما دانشجویان پسر به جای حل مشکل، ترجیح می‌دهند از کمک‌خواهی اجتناب کنند.

یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر، استفاده از مقیاس‌های خودگزارش‌دهی بود که می‌تواند داده‌ها را در معرض سوگیری مطلوبیت اجتماعی قرار دهد. با توجه به نتایج پژوهش که اهمال کاری را در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر گزارش نمود و آن هم به نوبه خود، از خودآگاهی کم، بی‌نظمی ذهنی، خودکنترلی کم و کمبود انگیزش ناشی می‌شود، می‌توان کارگاه یا دوره‌های آموزشی در دانشگاه‌ها برگزار نمود تا با تنظیم هیجان‌ات و رشد همدلی و روابط با سایر همسالان، بتوان اهمال کاری دانشجویان را به ویژه در دانشجویان دختر کاهش داد. با توجه به قابل آموزش بودن راهبرد کمک‌خواهی (۳۲)، می‌توان با طراحی و اجرای کارگاه‌های آموزشی در دانشگاه‌ها، سبک‌های مؤثر کمک‌خواهی را به دانشجویان آموزش داد تا آنان بتوانند به موقع از کمک مورد نیاز استفاده نمایند.

سپاسگزاری

پژوهشگر بر خود لازم می‌داند از همه دانشجویان عزیزی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، نهایت تشکر و قدردانی را بنماید.

References:

1. Collins KMT, Onwuegbuzie AJ, Jiao QG. Reading ability as a predictor of academic procrastination among African American graduate student. *Reading Psychology*. 2008; 29(6): 493-507.
2. O'Brien WK. Applying the transtheoretical model to academic procrastination. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*. 2002; 62(11-B): 5359.
3. Jokar B, Delavarpor M. Relation between procrastination and goal achievement. *J New Thoughts Educ*. 2007; 3(3-4): 61-80. [In Persian]
4. Alexander ES, Onwuegbuzie AJ. Academic procrastination and the role of hope as a coping strategy. *Pers Individ Dif*. 2007; 42(7): 1301-10.
5. Mortazavi F, Mortazavi SS, Khosrorad R. Psychometric Properties of the Procrastination Assessment Scale-Student (PASS) in a Student Sample of Sabzevar University of Medical Sciences. *Iran Red Crescent Med J*. 2015;17(9):e28328.
6. Midgley C, Urdan T. Academic Self-Handicapping and Achievement Goals: A Further Examination. *Contemp Educ Psychol*. 2001;26(1):61-75.
7. Dewitte S, Schouwenburg HC. Procrastination, temptations, and incentives: The struggle between the present and the future in procrastinators and the punctual. *European J Personality*. 2002; 16(6): 469-89.
8. Fritzsche BA, Young BR, Hickson KC. Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. *Pers Individ Dif*. 2003; 35(7):1549-57.
9. Lee E. The relationship of motivation and flow experience to academic procrastination in university students. *J Genet Psychol*. 2005; 166(1):5-14.
10. Levenson RW. The intrapersonal functions of emotion. *Cognitive & Emotion*. 1999; 13(5): 481-504.
11. Hafezi F, Bakhtiarpour S, Ahmad F. Comparing perfectionism, delay depression among male and female high school teachers in Ahvaz. *New Findings in Psychology*. 2009;3(9):51-61. [In Persian]
12. Ozer BU, Demir A, Ferrari JR. Exploring academic procrastination among Turkish students: possible gender differences in prevalence and reasons. *J Soc Psychol*. 2009;149(2):241-57.
13. Akinsola MK, Tella A, Tella A. Correlates of academic procrastination and mathematics achievement of university undergraduate students. *Eurasia J Mathematics, Science & Technology Education*. 2007; 3(4): 363-70.
14. Shahani YM, Salamati SA, Mehrabizadeh HM, Hagigi J. Prevalence of procrastination and the effects of cognitive-behavior and behavior management therapies on reduction of procrastination in male & female high school students in Ahvaz. *J Education & Psychology*. 2006; 13(3):1-30. [In Persian]
15. Badir R, Hosseini F. Study of the relationship between motivation beliefs and self-regulated learning strategies with procrastination in university students. *Counseling Research & Development*. 2011; 9(36):111-25. [In Persian]
16. Newman RS. Students' adaptive and nonadaptive help seeking in the classroom: Implications for the context of peer harassment. In: Karabenick SA, Newman RS. *Help seeking in academic settings: Goals, groups, and contexts*. Mahwah, New Jersey: Larence Erlbaum; 2006: 225-96.
17. Newman RS. The motivational role of adaptive help seeking in selfregulated learning. In: Schunk D, Zimmerman B. *Motivation and self-regulated learning: Theory, research and application*. Mahwah, New Jersey: Larence Erlbaum; 2007: 315-37.
18. Butler R. An achievement goal perspective on student help seeking and teacher help giving in the classroom: theory, research and educational implications. In: Karabenick SA, Newman RS. *Help seeking in academic settings: Goals, groups, and contexts*. Mahwah, New Jersey: Larence Erlbaum; 2011:15-44.
19. Newman RS, Schwager MT. Students' help seeking during problem solving: Effects of grade, goal, and prior achievement. *American Educational Research J*. 1995. 32(2): 352-76.
20. Ryan AM, Pintrich PR. "Should I ask for help?" The role of motivation and attitudes in adolescent's help-seeking in math class. *J Educational Psychology*. 1997; 89(2): 329-41.
21. Karabenick SA, Newman RS. *Help seeking in academic settings: Goals, groups and contexts*. Mahwah, New Jersey: Larence Erlbaum; 2011.
22. Ryan AM, HicksL, Midgley C. Social goals, academic goals, and avoiding help in the classroom. *J Early Adolescence*. 1997; 17(2): 152-71.
23. Karabenick SA. *Strategic help seeking: Implications for learning and teaching*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates; 2013.
24. Kennedy E. A study of students' fears of seeking academic help from teachers. *J*

- Classroom Interaction. 1997; 32(1): 11-7.
25. Newman RS, Goldin L. Children's reluctance to seek help with schoolwork. *J Educaional Psychology*. 1990;82(1): 92-100.
 26. Ryan MA, Gheen MH, Midgley C. Why do some students avoid asking for help? An examination of the interplay among students' academic efficacy, teachers' social-emotional role, and the classroom goal structure. *J Educational Psuchology*. 1998; 90(3): 528-32.
 27. Steel P. The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychol Bull*. 2007;133(1):65-94.
 28. Ferrari JR, Patel T. Social comparisons by procrastinators: Rating Peers With similar or dissimilar delay tendencies. *Pers Individ Dif*. 37(7): 1493-501.
 29. Schouwenburg HC, Lay CH, Pychyl TA, Ferrari JR. Counseling the procrastinator in academic settings. Washington, DC: American Psychological Association; 2004.
 30. Van Eerde W. A meta-analytically derived nomological network of procrastinators. *Pers Individ Dif*. 2003;35(6): 1401-18.
 31. Piri M, Habibikaleybar R, Agh-Atabay A. Comparing gender difference of high school students in social intelligence, emotional regulation and academic procrastination. *Amozesh Peghohi*. 2015;1(1):65-85. [In Persian]
 32. Habibikaleybar R. The Effectiveness of Training Help Seeking Strategy on Students' Understanding of Mathematical content in Female Third-Grade Guidance School Students. *Quarterly J New Thoughts on Education*. 2015;10(4):33-50. [In Persian]

Gender-Based Differences among the Students of Tabriz University of Medical Sciences in Academic Help-Seeking Styles and Procrastination

Ramin Habibi-Kaleybar¹

1. Ph.D. in Educational Psychology, Assistant Professor, Department of Education, Faculty of Education & Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

• Received: 24 Nov, 2015

• Received Corrected Version: 4 Apr, 2016

• Accepted: 9 Apr, 2016

Background & Objective: Procrastination is one of the effective factors that reduce students' academic performance. The rate of procrastination and help-seeking styles may be different in male and female students and this can affect their academic performance. So, this research aimed to determine the differences among male and female students of Tabriz University of Medical Sciences, Iran, in academic procrastination and academic help-seeking styles.

Methods: In this descriptive study, research participants included 392 students (234 female and 158 male) of Tabriz University of Medical Sciences in the academic year of 2014-15 who were selected using stratified random sampling method. Procrastination Assessment Scale and academic help-seeking styles questionnaire were performed by the participants. Validity and reliability of questionnaires were approved. The gathered data were analyzed via SPSS software using MANOVA test.

Results: There were significant differences among the male and female students regarding procrastination and academic help-seeking style components. The mean scores of readiness for the exams and providing the midterm report components (14.48) was higher in female students. In addition, female university students used autonomous help-seeking style (16.29) while male university students used avoidant help-seeking style (9.20).

Conclusion: Totally, higher or lower scores in students' procrastination and academic help-seeking style components depends on factors such as parents' attitude or insight to parenting styles. This research has implications for teachers, educators and consultants which can be used for improving the university students' achievement.

Key Words: Academic procrastination, Academic help-seeking style, Gender, Differences

*Correspondence: Department of Education, Faculty of Education & Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran

• Tel: (+98) 41 3432 7534

• Fax: (+98) 71 3432 7534

• Email: habibikaleybar@gmail.com